

creari quasi effectum quandam divinæ omnipotentiae: sed necessum fuit, ut eodem temporis momento, quo creata anima est, & corpori infusa, infunderentur etiam gratia sanctificans, virtutes omnes, ac dona alia supernaturalia. Atque hunc sensum reddit illud Gen. 2. 6. *Gen. 2. 6. Formavit Dominus Deus hominem de limo terræ, & inspiravit in faciem eius spiraculum vitæ: Hebraicè, vitarum: ut utraque corporis, & animæ vita, nempe anima rationalis, & gratia ipsa à Deo homini datæ intelligerentur. Pro spiraculum (ut supra 2. parte capite 9. dixi) libest Hebræa vox, quæ spiritum hominis significat prodeuntem ex divinis præcordiis purum, sanctum, immaculatum. Sic homo non inanis & vacuus, sed Spiritus sancti gratiâ plenus creatus est. Unde Leontius premens illud Joannis 1. vers. 16. De plenitudine ejus nos omnes accepimus; sapienter dixit: Plenitudinem ipsius vocat inspirationem, quæ fuit in Adam, quam & dedit Apostolis post resurrectionem, nempe Spiritum sanctum. En tibi hominis plenitudo, gratia ipsa Spiritus sancti illum sanctificans & implens; qua per peccatum amissa, Adamus ad nihilum redactus est. Psalm. 14. vers. 4. & instar nucis nucleo carentis, inanis factus & vacuus; imò inanitas, & vacuitas ipsa.*

1602 Opportuna sunt Jeremiæ verba capite 4. vers. 23. *Asposi terram, ecce vacua erat, & nihili, &c. Intuitus sum, & non erat homo.* Hebraicè pro vacua, & nihili; est *tohu vabobu;* quo chaos illud, & illud nihil, quod mundi constitutionem antecessit, significatur, ut observat ibi nosler Sanctius. Scio de Judæorum strage per Chaldaeos, extremaque calamitate sermonem texti litterarium; verum moralissimè cum sancto Hieronymo referamus (verba ejus sunt) *ad Ecclesiam Dei, cum offenderit Deum, & vitius fuerit vastata.* Certè cum Dei gratia abest, & peccatum adest, vacua terra est, & nihili, sicut ante conditum mundum: vacua utique hominibus est, licet infiniti propemodum homines sint; nam si impii sunt, homines non sunt, sed ipsa inanissima vacuitas: atque adeo quod reliquum est, *Vanitas vanitatum & omnia vanitas.* Alii vertunt, *extrema inanitas, seu vacuitas.* Antiqua Hispanorum Hebræorum translatio: *Nada de nada, nada e nada, todo es nada.* Imò mundalia omnia minoris ponderis videntur esse, quàm ipsa vanitas, quàm ipsa inanitas, quàm ipsum nihil. Psalm. 61. vers. 10. *Mendaces filii hominum in stateris, ut decipiant ipsi de vanitate in idipsum.* Ex Hebræo efferas: *Vani, seu vanitas filii Adam in bilancibus ad ascendendum, ipsi plusquam vani simul; vel ipsamet vanitate erunt leviores.* Quod argutè Cajetanus explicat: *Si in bilancibus homines ponerentur ex una parte, & vanitas ex alia, plus ascenderet homo, quàm vanitas, hoc est, minoris inveniretur homo, quàm vanitas.* Quod referas il-

lud Dan. 5. vers. 17. *Appensus est (ò Balthasar) in statera, & inventus est minus habens.* Et tamen nulla fit mentio ponderis alicujus, quod in lace altera impositum esset, ad cuius comparisonem ipse minus ponderaret. Nimirum (ut delicatè observat nosler Pineda ad Eccles. 1. 2. §. 6.) quia minus ponderabat, quàm ipsa vanitas, quàm ipsa inanitas, & ut ita dicamus, quàm ipsum nihil: nam vanitas nihil. Vides, infra omne pondus, infra ipsam vanitatem, inanitatem, vacuitatem; imò infra nihilum peccatores esse, & ea quæ ipsi diligunt mundalia omnia?

1603 Modò rationis trutinæ manda vel unum hominem supernaturalibus gratiæ donis condecoratum, ac facillè deprehendes, præ illo vilem omnino esse, vacuum, inanem, ac nihilum orbem universum, ejusque bona, quibus justus unus præponderet. Ut enim sapienter sanctus Chrysostomus Homil. 40. ad Popul. Antioch. *Elias unus erat, sed totus mundus non erat dignus, qui rependeretur ipsi. Et mundus quidem innumera millia sunt, sed non sunt millia, cum neque ad unius mensuram perveniant. Melior est unius Dei faciens voluntatem, quàm decem peccatorum millia; nam decem millia nondum ad unum pervenerunt.* Preme illud: *totus mundus non erat dignus, qui ipsi rependeretur.* Ac si dicat: Si totus mundus, & unus Elias in una trutina hinc & inde appenderentur, solus Elias justitiam colens universo mundo præponderaret. Psalm. 9. v. 9. *ajebat David: Oculi ejus in pauperem respiciunt.* S. Chrysof. Theodor. & Eusebius in Bibliis Sixtiani vertunt: *In totum orbem respiciunt.* Unum justum pauperem spiritu, toti mundo adæquari, nonnulli explicant. Sed cum humanus animus mundo utique major sit, quandoquidem totus mundus nulla sui dilatatione, & multiplicatione illum implere potest (mundus enim parva quadam buccella esse videtur, quæ in illud interioris hominis os injecta penitus implere non valet, imò penè non comparet, ut ajebat Richardus Victorinus Serm. de Spiritu sancto) hinc est, quòd David, dum totum orbem vel unum justum appellat, illum quidem compellendum judicat mundum spectabili hoc mundo longè capacior, & perfectior. *Mundum in parvo magnum, hominem nuncupat S. Gregorius Nazian. in Orat. 42. tum etiam in Jambicis. Et Clemens Romanus lib. 7. Constitutionum c. 35. & lib. 8. c. 2. refert hominem ab Apostolis nuncupatum Mundi Mundum, hoc est, nobilissimum, ac præstantissimum Mundum; quatenus ad divinam imaginem conditus est, justitiæ & sanctitatis capax. Parva igitur universa hæc mundialis machina est, parva ejus bona, ut vacuum hominis cor impleant, qui Mundi Mundus est, & non nisi divinitatis gaza repletur.*

Verf. 17. *Quasi Cedrus exaltata sum in Libano, & quasi Cypressus in monte Sion.*

V. 18. *Quasi Palma exaltata sum in Cades, & quasi plantatio Rosæ in Jericho.*

V. 19. *Quasi Oliva speciosa in Campis, & quasi Platanus exaltata sum juxta aquas in Plateis.*

ARGUMENTUM.

Exaltatio Christi, ac Deiparæ gloriosissima in sacris Religiosorum familiis.

1604 **P**ost Christi, & Deiparæ requiem, & habitationem gloriosam in universali Ecclesia, Hispaniensis signatim, recto planè narrationis ordine, aureoque coherentia filo, nunc sermo textur de requie, & habitatione, ac proinde de exaltatione utriusque gloriosissima in Religiosa Ecclesia, sacris nempe Religiosorum familiis, ubi Jesus & Maria, utpote in selectiore, sanctiore, & sapientiore Ecclesie parte, omnigenâ gloriâ, juxta multiplex Religiosæ vitæ influxum, perfruuntur toto terrarum orbe conspicui. Quæ omnia sub præstantissimarum arborum, montium, ac locorum symbolo scitè admodum demonstrantur.

TEXTUS ENODATIO.

1605 **P**remitto pro enodando textu nonnullas à Græcis exemplaribus translationes. *Tigurina* effert: *Istas Cedri in Libano excrevi, & sicut in monte Hermon Cupressus. Quasi Palma circum litora verticem extuli, & veluti plantæ Rosarum in Jericho. Ut elegans Oliva in amano campo; & ut Platanus ab aquis excrevi.* Syrus pro exaltata sum, vertit nutrita sum. Drusius verò sic transfert: *Tanquam Cedrus exaltata sum in Libano, & tanquam Cupressus in montibus Hermon. Ut palma exaltata sum in Engaddi, & ut stirpes rose in Jericho. Ut oliva decora in campo, & ut platanus ab aqua evecta sum.* Camerarius ita: *Succrevi in sublimi sicut Cedrus Libani, & sicut Cyparissus in montanis Hermon. Incrementum meum sicut Palmæ posita in irriguo: sicut planta roseti prolata in Jericho. Sicut oliva generosa in medio campo; subinde crevi ut Ebenus.*

1606 Ut vides, pro in monte Sion, ponitur in monte, vel in montibus Hermon, seu Aermom, ut Drusius observat. Et quidem rectè; nam mons iste Sion non est ille, in quo Jerosolyma Urbs, Regia præsertim David, fuit ædificata; hic enim mons per litteram *tsade* Hebraicè scribitur; sed alter longè alius, quem per *schin* in initio scriptum reperias: quique Hermon ab Hebræis, ab Hieronymo Aermom, ab Amorrhæis Sanir, & Sinir, à Sidoniis Sarrion, & Sirion; à Phœnicibus Sanior, in Deuteronomio Sion, aliàs Seon vocatur. Vide Adrichomium in Theatro terræ sanctæ folio 89. in Manasse numero 58. Quòd autem pro monte ponatur montibus, vel potest esse enallage numeri; vel significare, montem illum

Mons Sion quis hic.

pluribus constasse collibus, ut mons Sion, qui mons sanctitatis vocatur, & legitur alibi montes sanctitatis. Vel dici poterit in montibus Hermon, id est, in tractu, qui Psalm. 41. 7. Hermonim vocantur in plurali numero. Ubi nostrum videtis Lorinum.

Deinde pro Cades, Græcè ponitur Engaddi, vel juxta alia exemplaria, Gaddi. Syrus, quasi palma nutrita sum in Engaddi. Basilienensis, Romana, & Aldi editiones efferunt in litoribus. *Tigurina, circum litora.* Quam lectionem nonnulli rejiciunt ut minus sinceram. In irriguo, Camerarius legit. Forte pro Cades positum Engaddi, quòd Engaddi situm sit juxta Cades, ibique abundant palmæ irriguæ circum littora; ut enim Plinius libro 13. capite 4. de palmis in Judæa nascentibus: *Gaudet & irriguis, totoque anno bibere amat.*

1607 Rursus ex translationibus præfactis sic Siracidis verba ordinanda: Sicut Cedrus exaltatur in Libano; sicut Cypressus in monte Sion seu Hermon; sicut palma exaltatur in Cades, seu Engaddi; sicut plantatio rosæ in Jericho; sicut oliva speciosa in campis; sicut platanus ad aquas exaltatur in plateis, sic ego æterna & corporata Dei Sapientia, sic ego Incarnati Verbi Mater, non unâ, sed multiplici ratione exaltor, excreasco, educor, vel educata sum ad instar Cedri, Cypressi, Palmæ, Rosæ, Olivæ, Platani, in sacris Religiosorum ordinibus (ut nostra fert interpretatio infra stabienda) qui per Libanum, Sion, seu Hermon, Cades seu Engaddi, Jericho, campos, & plateas symbolicè designantur.

SECTIO XXXII.

De Montibus, de locis, de arboribus, & plantis, de quibus Siracides meminuit.

1607 **L**ibanus inter Syriæ montes celeberrimus, ad Paræstina septentrionem surgens, promissionis adeptam regionem à cæteris nationibus per Achionem dividens, longissimè protenditur, pluraque sub uno colle continet juga, *Galaad, Hermon, Sanir, Aman.* Sic cum Brocardo 2. Itinerarii parte multi putant ad cap. 4. Canticorum. Itaque Libanus mons *moivvovos* extat, id est, multa habens nomina. Cujus pars nobilissima mons est *Galaad*, quæ caput appellatur Jerem. 22. 6. *Galaad tu mihi caput Libani.* Cantat etiam noster Sherlogus in cap. 7. Cant. vers. 5. Sectione 2. numero 24. ad Libani divisionem spectare etiam *Carmelum* montem, ubi commemoratus Elias cum Eliseo, aliisque Prophetarum filiis. Atque hunc montem existimat appellari *Libani Carmelum* ex Isaïæ

Galaad caput Libani.

cap. 37. 24. De Libani montis dulcissima temperie, cedrorum copia aliaque impu-

Libani etymologia.

לבנון

Sion, sive Hermon.

1608 Sion per sin, idem omnino est atque Hermon, jugum quoddam Libani

Mons nivofus.

Etymologia illius.

הרמון

Ambrosius, via lucerna; Aponius addit sanir significare mutationem, sive novitatem.

Cades, Gaddi, sive Engaddi.

1609 Lia est hæc Cades ab ea, que Cades seu Cades-Berne appellatur

2. Paral. 20. 2. Urbs palmarum. S. Hieron.

Josephus.

Cades etymologia. קדש קדש

Jericho.

1610 Urbs est in sacris litteris celeberrima, quæ etsi aliquando regio ejus

Jericho civitas palmarum.

Josephus.

Rosarum ferax.

Jericho etymologia.

zenus

zents Orat. 4. de Theologia, sanctus Chryso-

Campus, & Platea.

1611 Quasi oliva speciosa in Campis, plurali numero, nisi plurale pro singulari ponatur,

S. August.

1612 Platea denique vel sumitur pro Civitatis foro urbem totam discriminante,

Cedrus in Libano; & Cedri præconia.

1613 Cum Jesus, & Deipara sese, suamque celsitudinem, pulchritudinem, suavitatem,

S. August.

est intelligere, pacem perpetuam significari oleæ ramisculo, quem rediens ad arcam columba pertulit,

1614 In primis, Cedri præconia sunt. Primum, mira & summa ejus proceritas, & stupenda expansio;

1615 Quartum Cedri elogium est ejus odor, quo fugantur serpentes. Plinius lib. 24. cap. 5. Plinius Cedri scobe serpentes fugari, certum est:

Disce & odoratam stabulis accendere Cedri. Virgil.

Et Israelitarum observatio est, in Salomonis Templo (quod undique Cedro erit obductum

Quintum, Cedrus accensa nocturnis tenebris lumen præbet, & fumo ejus odorato veteres loco thuris utebantur,

Urit odoratam nocturna in lumina Cedrum. Virgil. Et Homerus de Circe Odysseæ 5. pangit:

Ex longinquo odorem Cedri, & incense Thyæ juxta insulam olebant.

1616 Sextum, pulchra admodum visus estimatur Cedrus ab Abulensi q. 13. ad cap. 10. lib. 3. Regum; & noster Sanctus ad cap. 31. Ezechielis num. 3. ostendit Biblicum Proverbium esse, ut Cedrus pro re speciosa usurpetur.

N n de